

nique ubi hac via nihil profecit, principum et sacerdotum aliorumque obtrektorum probris, calumniis, obtrektionibus, impropriis, subsanationibus (quod genus telorum omnium acutissimum est) in cruce pendente in invasit; et quod unice optabat, ad descendendum de cruce provocavit; quomodo etiam Jobum per uxorem denique ad blasphemiam, aut certe impatientiam invitarat. Verum his omnibus longe superior Christus cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur non comminabatur: tradebat autem iudicanti se injuste, ait Sanctus Petrus, epist. prima, cap. secundo. Quod per Isaiam, cap. L. prædixit iis verbis: *Corpus meum dedi percutientibus, genas meas vellentibus, faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me.* Et mox: *Posui faciem meam ut petram durissimam.* Idemque reperit, cap. LIII. cum ait: *Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet.* His armis patientia et silentio dæmonem prostravit. Unde Sanctus Augustinus, in psal. CXXXI. *Rex noster, ait, mansuetudine vicit diabolum: sæviebat ille, iste sufferebat: victus est, qui sæviebat: vicit qui sufferebat.* Mirandum hoc duellum; ubi vincit qui cæditur ac patitur: vincitur, qui cædit.

VI. Fuit dies victoriæ, qualis fuisse dicitur ille, quo, cæso Holoferne, triumpharunt Hebræi, quemque annua festivitate postea celebrarunt, Judith. decimo sexto; et merito, quia non solum ab hoste truculentissimo liberati erant, sed etiam optimis ejus spoliis mirum in modum onustati ac ditati. In die etiam passionis suæ Christus Dominus non modo hostem nostrum crudelissimum, dæmonem debellavit, sed etiam ingentem ex eo prædam tulit, qua nos omnes onustavit, et de qua Dominus, Joan. XVII. prædixerat: *Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* Quænam illa omnia? Omnes totius mundi gentes, quæ in ipsum credere voluerunt ac volunt. Abstraxit autem ab inferis et dæmonis potestate, Deoque reconciliavit, filios Dei et hæredes cæli effecit, gratia ornavit, et gloria ditavit. Hanc victoriam, Cant. V. comparavit messi copiosæ: *Messui myrrham meam, inquit, cum aromatibus meis.* Quomodo myrrham cum aromatibus? Quia jam tunc patiendo et myrrham sibi propinatam cum innumeris doloribus gustando quasi metere aromata pretiosæ animas scilicet innumerabiles, gratia et gloria ornandas, messemque colligeresibi videbatur. Addit deinde: *Comedi favum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici et bibite et inebriamini charissimi.* Favus resurrectionis gloria est, per Christi myrrheam passionem nobis comparata,

quam ob causam in die resurrectionis suæ favum gustare voluit. Ursus favo mellis inhians contemnit apum aculeos: Christus favum gloriosæ et melleæ resurrectionis in cruce jam diripiens sprevit Judæorum (de quibus Psal. CXVII. ait: *Circumdederunt me sicut apes*) ictus et aculeatas derisiones. Vinum Christi quodnam aliud, nisi illud, de quo in ultima cæna dixit: *Non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei?* Matt. XXVI. Quo vino inebriati una cum ipso omnium præteritorum obliviscemur laborum et dolorum, omnique cælesti suavitate obruemur et absorbehimur, juxta id Psal. XXXV. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos.*

Jure igitur merito diem hunc passionis appellavit Christus suum; quia maxima et miranda in eo partim egit, partim obtinuit, quamquam videtur potius dicendus dies noster fuisse, quia non tam sibi, quam nobis ea peregit. Et sane ita est: *Dies noster est*, quo ipsi desponsati, ab ipso redempti, et salubriter compuncti denique cohæredes ejus facti sumus. Diem igitur hunc jure meritissimo, veluti *diem nostrum* pectori nostro et memoriæ insculpimus. Quando Persarum reges e gravi aliquo periculo vel erepti, vel præservati fuerunt, de hoc admonebatur rex, verbo illo: *Memento diei hujus, o rex, teste Plut. in Artaxerxe.* Solebat etiam dies ille referri in commentarios, uti relat us ille, quo rex per Mardocheum servatus est, (Esther II. et XXII.) ne in oblivione esset. Quod majus beneficium conferri nobis potest, quam quod in die passionis Christi servati sumus? Itaque, o homo, memento istius diei, memento beneficii: scribe id in corde tuo juxta sponsi desiderium: *Pone me ut signaculum super brachium tuum, Cant. ult.*

CONCIO III.

PASSIO CHRISTI VARIE NOBIS APPLICANDA HIS DIEBUS.

I. Per devotam meditationem. — II. Per compassionem. — III. Per imitationem. — IV. Per penitentiam. — V. Per fiduciam, sperando veniam peccatorum.

THEMA.

Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum. Joan. VIII.

De Ægeio Atheniensium rege refert Plutarchus in Theseo, quod cum filium suum Theseum, e Creta reducem e bello victorem expectaret, ubi

navim, qua filius vehebatur, procul intuitus, non candida, quæ lætitiæ et victoriæ filiique incolomitatem nuntiaret, sed nigra vela habere conspexit, Theseum periisse ratus, præ tristitia ex alta specula in subjectum pelagus se præcipitarit. Expectavit etiam Abraham, magnus ille pater, filium suum Jesum (hunc enim filium Abrahæ, hoc est, nepotem appellat Matthæus, capite primo) e cælo advenientem, magno cum desiderio: imo exultavit ut videret diem ejus; uti audivimus in hodierno evangelio: *Vidit et gavisus est.* Sed quomodo gavisus? En tibi adventantem hodie cum vexillis nigris, atris velaminibus in cruce coopertum, et Ecclesiam lugubre accipientem: *Vexilla regis prodeunt, fulget crucis mysterium, etc.* Sed nimirum Abraham in limbo constitutus vidit eum, tunc noadum præliantem, nondum in passionis conflictu occumbentem, sed præcise, ut vult Sanctus Irenæus, l. IV. c. XV. incarnatum et miracula facientem. Nondum vidit vela nigra, sed candida pro tempore. Quid si nigra aspexisset, et mortuum audisset? Nos jam audimus, nos jam aspiciamus. Quid igitur faciemus? Præcipitabimus nos in mare dominicæ passionis, sed meliore ratione, quam Ægeum fecisse diximus: immergendo cogitationes nostras in prædictum mare, pro salute nostra.

Non est satis infirmo habitare juxta pharmacopolium vel medicinales thermas, nisi utatur medicinis, et foveatur aquis medicis. Scimus enim languidum 38. annis laborasse infirmitate sua, et ut sentit divus Chrysost. homil. XXXV. in Joannem, toto eo tempore sedisse ad piscinam, nec tamen curatum fuisse; quia in eam non descendit, utpote viribus et auxiliatore destitutus, Joan. quinto. Pari modo Christi passio præstantissimum quidem pharmacopolium est thermæque saluberrimæ; at nisi eam nobis applicemus, nihil nobis proderit.

I. Applicamus autem inter alios plurimos modos, quos hic præterimus, primo per devotam meditationem et admirationem tanti beneficii, quo Dei Filius sese Patri suo æterno obtulit vadem et satisfactorem pro delictis subditorum et creaturarum suarum, ita ut victima pro illis fieret cruenta, miris ac diris exagitata cruciatibus, in mortem turpissimam condemnata. Qua de re hortatur nos apost. ad Hebr. XII. *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem.* Recogitate, h. e. iterum iterumque cogitate atque expendite. Qualis vero ea contradictio? Quare immediate præmisit quod *confusione contempta sustinuit crucem, qui in dextera sedis Dei sedet.* Proh qualis hæc contradictio, pendere in cruce eum, qui ad

II. PARS HIEMALIS.

dexteram Dei in omni gloria et honore sedet? Quis hic non obstupescat? Unde S. Bernardus, serm. de passione Domini, exclamat: *O novissimum et altissimum! O humilem et sublimem! O opprobrium hominum et gloriam angelorum! Quare Isa. c. LIII. descripturus Christi passionem a se in spiritu prævisam, non tam ut propheta, quam ut evangelista, ita incipit: Quis credidit auditui nostro? Et brachium Domini (Dei Filii) cui revelatum est? q. d. Talia loquar de Messia pro humano genere passuro, ut quamplurimi ea credituri non sint. Narraverat prius mira de divina gloria et majestate, deque mysterio Trinitatis, c. VI. nec tamen ibi dubitavit, aut illa credituri essent homines quia quæ majestatis sunt, facile et jure de Deo creduntur. At ubi jam quæ humilitatis et contemptus sunt, de Deo enarrat, ibi dubitare incipit de audientium fide. Certe non capiebant ipsi Christi discipuli, cum ascendens Jerusalem id patiendum Dominum prædicaret eis, quæ passurus erat. Unde ait, Luc. c. XVIII. *Ipsi autem nihil horum intellexerunt; et erat verbum hoc absconditum ab oculis eorum, et non intelligebant quæ dicebantur.* Non enim poterant sibi persuadere eum, quem ex tot tantisque signis cognorant esse Dei Filium, abjecturum se usque ad tam infame mortis supplicium et cruciatum, quos prædixerat. Pari difficultate laborabant postea alii quamplurimi Judæi et gentiles, de quibus apost. I. Cor. I. ait: *Prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam.* Quia stultum hominibus visum est, ut pro hominibus auctor vitæ moreretur, et inde contra eum scandalum homo sumpsit, unde ei amplius debitor fieri debuit, ait S. Greg. Nos vero qui hoc fide tenemus sæpius cum admiratione divinæ bonitatis ruminare et meditari debemus. Sane pia illa mulier sanguinis fluxum passa, et a Christo curata, ne tanti beneficii oblivisceretur, statuam Christi æneam præ foribus domus suæ erexit, suam quoque effigiem ad Christi pedes abjectam, ut sive domo egrediens sive ingrediens assiduo sibi in memoriam refricaret acceptam a Salvatore sanitatem, teste Euseb. l. VII. eccles. hist. Niceph. lib. VI. cap. XV. At quanto plus est Deum sanguine suo redimere, quam solo tactu sanguinem sistere.*

II. Per compassionem, juxta id apost. ad Philip. II. *Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui semetipsum exinanivit, etc.* Per hunc suscipimus in nos ex parte, in corde scilicet saltem, passionem et crucem Christi, ad modum Simonis Cyrenensis; sed libere non coacte, et quo modo possumus, sublevamus Christi dolores. Si ergo sic compassi fuerimus, etiam re-

gnabimus. Sane omnes, qui crucifixo condolentes adfuerunt, speciales obtinere gratias: Mater discipulum, quem diligebat Jesus: Joannes Christi matrem: Magdalena primam apparitionem: devotæ mulieres secundam: latro penitens paradikum: centurio fidem: populus compunctionem. Denique nec Simon quidem ille, licet compulsus, crucem Christi gratis vel cum Christo, vel post eum tulit. Traditio enim est, eum una cum filiis Alexandro et Rufo, pro mercede, ad fidem vocatum, et virum sanctum evasisse, ut ex S. Marco colligitur, et habet Lucius Dexter, in chron. anno Christi 112. aliique. Præterea fideles illi, qui cum compassione Christo crucifixo astiterunt, martyrium aliud non subiere, uti Deipara, Joannes, Magdalena; quia sola illa compassio sufficit eis pro martyrio. Et vero quis tam durus erit, ut Dei Filio innocentissimo, qui se amore nostri pro nobis victimam obtulit, non condolere possit? Nam si te in carcere positum, et ad mortem condemnatum amicus visitaret, et amore tui vestes tecum commutaret, ac te demisso, pro te in carcere remaneret, nonne si post eum pro te torqueri et supplicio affici videres, lacrymas tibi excuteret, et ad commiserandum te inflecteret? At hoc egit pro te Christus. Hinc ergo Ecclesia Christo compatiens in hodierno hymno vel ipsam crucem rogat, ut rigorem suum remittat, et dolorem Christo mitiget: *Flecte ramos arbor alta, tensa laxa viscera, et rigor lentescat ille, quem dedit navitas, ut superna membra Regis, mihi tendas stipite.* Et quid mirum? Si enim cælum et elementa, templum, et limbus patrum defunctorum senserunt Christi mortem, et suo modo compassa sunt: si sol in luctu fuit, terra tremuit, rupes scissæ sunt, sepulera reserata, velum templi scissum ob mortem creatoris sui: quanto magis lugere, tremere, reserari et scindi ad penitentiam homines debent.

III. Per imitationem, quantum fieri potest. De qua re S. Petrus, epist. I. cap. IV. ait: *Christo igitur in carne passo, et vos eadem cogitatione armemini.* Scimus sane binos Christi discipulos, et quidem secundum carnem etiam cognatos, Jacobum et Joannem invitatos esse a Christo ad bibendum passionis ejus calicem suum, ut suis præsertim dilectis etiam fidelibus delibandum saltem relinqueret. Philippus Augustus Francorum rex, anno salutis 1214. contra Othonem imper. pugnaturus, in patera aurea buccellas panis vino intinctas cucibus suis propinavit: *Bibile et hoc omnes, exclamavit, commune hoc aut victoriae, aut gloriosæ mortis poculum erit.* Qua voce animati Franci, hostes mira alacritate aggressi sunt

atque superarunt. Refert Ægidius Corozettus de dictis et factis memorabilibus. Idem fecit pridem Christus in ultima cœna, discipulis suis longe nobiliori ratione calicem eucharistiæ simul et passionis propinans, certamque victoriam promittens, prius tamen ipse totum exhauriens. Quid vero calix iste, nisi crux, qua nos armari vult S. Petrus? Hanc enim non ad religiosos tantum, sed ad omnes Christianos spectare docet Cassianus, lib. IV. institut. XXXIV. et XXXVI. Ergo primo, sicut crucifixus non potest pro libito, et quo vult manus ac membra extendere, quia ligno affixa habet, ita etiam Christianus non potest ad illicitas voluptates, honores, lucra, se suaque membra extendere, quia affixa legi divinæ habet. Secundo, sicut cruci affixus assidue cruciatur sua extensione et infixis clavis, ita Christianus clavis timoris Dei confixus assidue carnem cruciat, utpote eis desideriis et concupiscentiis repugnans. Tertio, crucifixus nihil jam in mundo curat, sive homines transeuntes, sive agros et vineas, sive urbes et regiones, sive delicias aut pecunias: de sola morte sua cogitans, ut in altero sæculo gratiam inveniat: ita Christianus toti mundo mori, et ea tantum cogitare debet, ad quæ paulo post migraturum se sperat.

Neque solum in animo, sed etiam in corpore decet Christianum delibare Christi calicem. Qui enim nullas expertus est miseriae ac dolores, miseris ac dolentibus credere non potest, nec compati sicut decet. Volet certe corpus etiam præmiari in die iudicii, et particeps esse gloriæ: sit ergo prius particeps et crucis.

IV. Per penitentiam, et primo, per contritionem et peccatorum detestationem, ideo conceptam, quia Christo Domino causa tantorum cruciatuum ac probrosæ mortis fuerunt. Per hanc ea demergimus in mare passionis Christi. Terribile iudicium instituit Deus cum hominibus, quando omne genus humanum ob peccata sua diluvio submersit, præter octo personas; nec solum peccatores, sed etiam innocentes et innumerabiles infantes, bruta quoque animalia; stravit insuper omnes arbores, aliasque plantas; vastavit urbes et hortos, vineas et agros, et quidquid in mundo pulchrum erat, nimirum ut eo supplicio recogitato abhorrerent homines deinceps a peccatis, eaque cane pejus et angue odissent, ut quæ tantum, tamque miserabilem stragem orbi induxissent.

Atqui longe terribilius divinæ vindictæ supplicium est, quod sumpsit Deus non de ficili mundi vasculo, sed de unico Filio suo, quando aperuit non cataractas cœli, sed venas omnes

corporis ejus immaculati, ut copiosum sanguinis imbrem undique distillarent ad peccatum submergendum. Detestamur brutum carens ratione, quod hominem occidit, et ejusmodi bos in veteri lege jubetur lapidibus obrui, Exod. XXI. quanto magis oportet peccatum detestari, quod Dei Filium occidit, cujus unius vita pretiosior est, quam vita omnium hominum, quotquot fuerunt, sunt et erunt?

Secundo, per firmum propositum peccata omnia cavendi. Si enim Deus Filio suo propter aliena, quæ in se suscepit, peccata non pepercit, nec iectum unum remisit, quomodo parcat iis, qui post tam liberalem remissionem propria committunt? Apposite hoc explicat parabola S. Vincentii ordin. Præd. in hunc modum: « Quatuor adolescentes in quadam civitate furta exercere coeperunt, in cujus introitu equitem quemdam in cruce male suspensum viderunt, optimis vestimentis indutum et ornatum. Cujus aspectum admirati (juvenis enim et pulchri aspectus erat) hominem quemdam prope stantem interrogarunt, quid illud esset? Hic, inquit, quem videtis, filius est gubernatoris civitatis hujus, et unicus ac dilectissimus patri. Quam igitur ob causam, aiunt illi, aut a quo suspendi iussus est? A patre, inquit. Causa autem hæc est. Furtum fecit famulus ejus; pro famulo autem fidejussor intercessit hic filius prætoris, fidejussorem admisit pater; fugit famulus, et in tutum se recepit locum. Pater autem, qui justissimus iudex est, sententiam in filium protulit, et suspendi sic illum iussit, prout vos ipsi videtis. Recedunt mirantes latrones, et inter se dicentes: Terribilis est prætor iste, non expedit nobis in hac civitate furta committere; quia si filio proprio non pepercit, quomodo parcat nobis? » Quid sibi velit parabola, facile quis agnoscit. Adam servus Dei furtum commisit, pro servo sponndit Filius Dei, fugit servus in sium misericordiæ divinæ. Pater ergo in Filium tulit sententiam, et cruci eum affigi decrevit. Quid igitur nos dicemus? Si proprio Filio non pepercit, quomodo nobis parcat, si reos nos deprehenderit in iudicio? Non expedit igitur sub tali prætoris delinquere; nisi in immensum gravius velimus condemnari.

V. Per fiduciam, sperando ex tam copiosa redemptione et satisfactione veniam peccatorum nostrorum, quandoquidem ea commissa sunt, quocumque et quantacumque ea sint. Per hanc enim projecimus peccata nostra in immensum pelagus meritorum Christi, quibus ea Christus sanguine suo abluit, juxta id Mich. VII. *Proiciat in profundum maris omnia peccata nostra.* Solent Indæ gentiles peccata sua litteris exarata,

vel alio symbolo expressa in flumen jactare, ut per id delata in mare æterna oblivione sepe liantur, teste Acosta, in descript. novi orbis, lib. V. cap. XXV. Simia Christi diabolus, hoc utique eos docuit, ut vana persuasionem decipiat. Nos Christiani per Christum habemus, quo peccata nostra per confessionis flumen, in oceanum sanguinis Christi mittamus mergenda et abolenda. Quid enim? Si legalia sacrificia, præsertim holocausta, dicuntur oblatio suavissimi odoris, quæ tamen non nisi typus Christi, pro humano genere immolanda erant, Levit. I. nonne infinites magis placebit Deo sacrificium Filii sui? Et si sanguis agni paschalis postibus illitus, gladium angeli cædentis a domibus Hebræorum arcuit, Exod. XII. non poterit sanguis Christi nobis applicatus servare nos a gladio furoris Dei? Ad hæc, si immania illa scelera, quæ in ipsius Christi personam patientem commissa sunt a Judæis et gentilibus, charitatem ejus extinguere non potuerunt, quominus ea liberalissime remitteret omnibus penitentibus, adeoque illo ipso sanguine, quem fuderunt, eos sanaret; quis de remissione desperare poterit? Etenim colligimus ex Actis apostolorum, cap. II. ut advertit ibi S. Chrysostomus, multos ex iis, qui Christum morti adjudicarunt, clamando: *Crucifige,* in pentecoste ad Christum conversos, ejusque sanguine ablutos et baptizatos esse, nec dubium videtur de gentilibus aliquot, qui ipsum crucifixerunt; ait enim ibi Petrus: *Quem vos crucifixistis.* Sane centurio, et qui cum eo erant custodes Christi, Dei Filium confessi sunt. Longinus miles dum lancea eum percussit, inde quo sanguine ejus aspersus est, (teste Beda, in martyrol.) credidit et ipse, illo sanguine salvatus, quem effudit. Uxor Pilati Procula et fidem amplexa est, et, si verum est quod Tertullianus, in apolog. cap. XXI. (qui Pilatum in conscientia Christianum appellat) et S. Augustinus, serm. III. de epiphan. sentire videtur, etiam Pilatum ad eandem perduxit, quamquam hoc incertum est, eum alii referant eum Viennam Galliæ in exilium missum sua se manu transverberasse. Quod tamen fieri potest, etiamsi Christi fidem suscepisset. His accedit latro penitens, et turba circumstantium percussus pectora sua. Quin et paulo post multa turba sacerdotum, qui, ut sentit S. Chrysostomus, in Actis, cap. VI. prius Christo in cruce illuserant, obediunt evangelio, Actor. cap. VI. Quis jam veniam a Christo non speret, si hanc illi consecuti sunt, qui in ipsum paulo ante tam immaniter sævierunt? Neque dicas Christum tunc temporis, cum pateretur, fuisse liberaliorem, quam nunc esse velit. Inf-

niti enim valoris est sanguis ejus, quem propterea etiam post mortem e latere suo effundere voluit, ut intelligeremus in eo adhuc vivere pro nobis misericordiam ad peccata expianda, etiamsi ea repetamus.

Quare, auditores, projiciamus nos in mare istud inexhaustum amarissimæ passionis Domini, non submerget, sed lavabit nos, et super nivem dealbabit, ut ita de illorum numero simus, de quibus dicitur Apoc. VII. *Hi sunt, qui laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni. Ideo sunt ante thronum Dei.*

CONCIO IV.

QUOMODO ABRAHAM VIDERIT DIEM PASSIONIS CHRISTI.

I. Vidit Dei Filium se ad patiendum offerentem. — II. Vidit montem Calvarie in monte Morie. — III. Vidit bajulantem crucem. — IV. Vidit spinis coronatum. — V. Vidit crucifixum. — VI. Vidit morientem et immolatum secundum humanitatem. — VII. Vidit resurgentem.

THEMA.

Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum, vidit et gavisus est. Joan. VIII.

Non pauci patres volunt diem Christi, quem in spiritu et typo vidit ac prævidit Abraham, esse diem passionis ejus, uti Chrysostomus, Ambrosius, Prosper. Audiamus S. Chrysostomum, homil. XLVII. in capite XXII. Gen. « Quomodo vidit, inquit, qui temporibus præcessit? Perfiguram, per umbram. Sicut enim hic ovis oblatus est pro Isaac: ita enim rationalis agnus oblatus est pro mundo. Oportebat enim in umbra describi et præsignari ante veritatem. » Ita ille. Cum enim mysterium Dei hominis crucifixi, necessarium quidem hominum generi, arduum tamen ac difficile esset, futurum Judæis scandalum, gentibus autem stultitia; necessarium fuit ut per prævias figuras ac vaticinia mitigata quasi ejus difficultate, via sterneretur ad ejus fidem. Quam ob causam hanc Isaaci, lignum portantis, figuram præmissam inter alias, ut Christi passio facilius crederetur, vult Tertullianus, lib. III. adversus Marcion. cap. XVIII. Mirandum hoc spectaculum ut videret Abraham, exultavit et gavisus est, non sane propter initium et medium, quæ tristissima fuerunt; sed ob lætissimum finem, qui fuit gloria resuscitati Christi, et redemptio ac salus nostra. Quid vere potissimum de passione illa viderit, nunc inquiramus.

I. Vidit Dei Filium se ex voluntate Patris ad mortem offerentem. Et ubi hoc vidit? Quando ducens filium ad locum sacrificii, ferens una manu ignem, ad succendendum rogam: altera gladium, ad maclandum filium, audit filium sibi dicentem: *Pater mi, ecce ligna, ubi est victima holocausti?* Et quando filius a patre se ligari passus est (cum bene vosset fugere) et velut agnus obmutuit. Et quando intelligens se fore victimam, lubens volens obtulit se ad mortem, etiamsi non Deus, sed pater solus id mandaret, ut scribit Joseph. lib. I. de antiq. cap. XIII. Gladius denotabat Dei Patris justitiam, quæ peccata hominum plecti postulavit: ignis vero amorem illum, quo sic dilxit mundum, ut Filium suum unigenitum daret in pretium pro redemptione hominum: et quo acceptare pretium illud voluit a nihil sibi debente Filio. Pugnabant in corde Abraham affectus erga filium et præceptum Dei, urgens, amor Dei et amor carnis pugnant, etiam in Deo justitia et misericordia: ita ergo peccatum et amor erga homines: unde utriusque locus datus est. Verum umbram tantum vidit Abraham; quia magnum nimis discrimen est inter Filium Dei et filium hominis. Quid mirum si servus afferat Deo vitam, a quo eam accepit? At Filium Dei se offerre pro servis, quam stupendum et quantum hoc est! Ad hæc Isaac accepit quidem Dei et patris voluntatem: at Dei Filius se ad mortem sponte obtulit: *Exultavit enim ut gigas ad currendam viam*, qui cum iniquissime accusaretur, non aperuit os suum, cum pateretur, non comminabatur. Denique cum desiderio pati desideravit, ut indicavit verbis illis: *Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor donec perficiatur.*

II. Vidit montem Calvarie velut locum supplicii funestum. Ubi? Quando *elevatis oculis vidit locum procul*, ubi filium immolare debebat; qui exinde appellatus est, *Dominus videbit*, ut Gen. XXII. dicitur. Vidit, inquam, in spiritu, ubi supplicium sumendum de secundo Adamo, ubi primus sepultus erat. Etenim mons Moria plures colliculos habet, qui omnes uno *Morie* nomine comprehenduntur; in uno extractum est templum, in altero, qui est Calvarie, crucifixus est Dominus, ubi et Adam sepultus. Cæterum in aspectu hujus montis de procul solus Abraham teritur, et novo ense transfixus fuit, non Isaac, qui nesciebat se immolandum. At vero Christus vidit locum sui supplicii, montem Calvarie magis adhuc procul, in tota scilicet sua vita: sed e vicino in monte Oliveti, ubi ejus aspectu pavefactus copiosum sanguinem fudit. Bene ergo dictus est is locus: *Dominus videbit*. Vidit enim

ibi clare et distincte omnia tormenta sua, et spasma, sputa, contumelias, derisiones, flagella, spinas, vestem albam et coccineam, crucem, clavos, sitim, fel, acetum, probra, mortem acerbissimam; eaque visio tam tremenda fuit, ut coegerit Christi sanguinem ebullire, et fugere e sede sua, ac membra omnia perrumpere; quem tamen fugientem retinuit, ut ab aliis fundetur, quod indicavit in illa oratione: *Transeat a me calix iste; verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat.*

III. Vidit Filium Dei unicum, dilectissimum, innocentissimum, sanctissimum, ob alienam culpam, nostram scilicet, crucem in se suscipientem ducique ea onustum ad Calvarie montem, crucifigendum. Qualis visio ista? Et ubi hoc vidit? Quando ipse accepto Dei mandato, ligna holocausti imposuit filio suo Isaac, unigenito, dilecto, et duxit eum ad montem Morie immolandum. Isaac significat *risum*, ob risum et gaudium patris, dum ei promissus a Deo fuit, Genes. XVII, et notat Dei Filium, qui fuit *risus et gaudium universæ terræ*, ait Rupertus. Fuit Isaac unigenitus ex Sara, patri dilectissimus, innocentissimus: Christus Filius Dei Patris, unice dilectus, fons omnis sanctitatis. Oneratur Isaac fasce lignorum, et ducitur ad montem Morie, ac sic, ut Lyranus ibi scribit, ligna, quæ prius asinus gestat, a dorso asini transfert Abraham in dorsum filii; sic Dei Filius oneratur alieno peccatorum onere ferendo in dorso suo, peccatis scilicet asini, hoc est, Adami seu hominis, de quo Psalmo XLVIII. dicitur: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis: juxta id Isaie LIII. Et posuit in eo iniquitates omnium nostrum.* Nimirum, tam grave pondus erat, ut non nisi Dei Filius robustissimus id gestare posset; quia et ipsum Dei Filium depressit in Oliveto, et dum crucem efferret, ter prostravit, ut scribit Adricomius, in descript. terræ sanctæ. Ad hæc ligna illa multa erant ad rogam extruendum; quia et peccata hominum innumera: ligna erant silvestria, infrugifera, ad ignem nata; et peccata quid nisi ignem merebantur? Ergo ut Isaac, ita et Dei Filius ductus est ad immolandum; quia tam gravis offensa, et læsæ majestatis divinæ crimen, non nisi pretiosissimo, quod habet homo, vita scilicet et sanguine, luendum erat. Isaac duos servos suos ad montis radicem hæere cum asino jussit, nec ad oneris partem ferendam vocavit: sic Dei Filius torcular calcavit solus, homines reos liberos dimisit; solus etiam ipse morti sese obtulit, quando in Oliveto solus proliit obviam cohorti, addens: *Si ergo me quaeritis,*

sinite hos (discipulos) abire: uti factum. Verum circa istud parum vidit Abraham: non enim vidit Christum sub ponderosa cruce sæpius collabentem, non crucem in coronam spineam multoties impactam, non vidit una cum latronibus ad montem eductum; non vidit hinc inde trusum et impulsum, non percussum et stimulatam, non felle et myrrha potatum, non obviantem lacrymanti matri, non coram tanta spectantium multitudine. Denique Isaac nesciebat se portare ligna in quibus immolandum esset, Christus id sciebat. Isaac robustus erat, Christus debilitatus et pene exsanguis. Isaac cum maxima patris commiseratione eductus est: Christus cum maxima inimicorum insultatione.

IV. Vidit etiam Christum spinis coronatum. Ubi? Quando vidit arietem inter vepres cornibus hærentem, seu ut est in Hebræo, *in implexu veprium ad arborem Sabec*, (ut habent Septuaginta et Hieronymus) quæ vox significat *remissionem*. Vepres spineam coronam, quæ Christi capiti impleta et imposita fuit, manifeste exprimebant. Verum parum vidit Abraham. Non vidit flagellatum, non vidit oculos sanguine defluente perfusos, ita ut non nisi compressis prius oculis matrem intueri posset, ut ait S. Birgitta. Ad hæc vepres illi caput arietis non penetrarunt, sed cornibus tantum adhæserunt: at vero Christi caput vulnerarunt, penetrarunt, et dire cruciarunt. Non vidit Abraham ignominiam, qua spinæ in formam coronæ pro ludibrio capiti Christi impositæ; non vestem coccineam, non derisionem et fictam adorationem, non alapas et sputa.

V. Vidit Christum crucifixum, quando filium suum alligavit, posuitque super struem lignorum. Ibi enim Christum aspexit per figuram, in crucem positum, ibique alligatum, et a Patre derelictum. Magna virtus et stupenda obedientia Isaaci, qui patitur se ligari instar ovis, et poni super struem immolandum, nec contra quidquam mutit. Major Filius Dei, qui patitur se in crucem affigi, et ibi a Patre omnique solatio destitui. Isaac alligatur a compatiante patre, Christus ab improbis militibus cum furia dejicitur in crucem. Isaac alligatur, Christus clavibus affigitur. Isaac unum gladii expectati ictum, Christus vero plurimos et sentit et præsentit. Quales ictus probra, et Judæorum derisiones! Quales militum pro veste ejus ludentium! Qualis matris præsentia et desolatio! Qualis situs! Qualis solis æstus vulnera ejus diducens et muscis denuo configenda exponens!

VI. Vidit morientem Dei Filium et immolatum, secundum humanitatem intacta divinitate. Ubi?